

I Kongres Czechoznawstwa Polskiego 18 października 2016 roku, Cieszyn

W roku 2016 odbył się I Kongres Czechoznawstwa Polskiego. Głównymi organizatorami Kongresu były trzy instytucje: Uniwersytet Wrocławski, Polsko-Czeskie Towarzystwo Naukowe, Stowarzyszenie „Solidarność Polsko-Czeska, a także około trzydziestu partnerów: konsulaty, instytuty naukowe, samorzady terytorialne, euroregiony, organizacje społeczne i kulturalne.

Kongres organizowany był „sieciowo”, a program realizowano w październiku i listopadzie 2016 roku w postaci segmentu centralnego we Wrocławiu i segmentów zlokalizowanych w Opolu, Prudniku, Oleśnie, Poznaniu, Szczecinie, Wałbrzychu, Cieszynie i Stonawie w Czechach. Wśród celów przedsięwzięcia znalazły się: zbilansowanie polskich badań związanych z relacjami polsko-czeskimi, opracowanie „mapy” zakresu i form zainteresowania tą problematyką, przedyskutowanie perspektyw badań czechoznawczych, stworzenie płaszczyzny wymiany informacji, sposobności integracji zainteresowanych środowisk i wytworzenie efektów synergetycznych.

18 października 2016 roku w Centrum Konferencyjnym Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z siedzibą w Cieszynie w ramach Kongresu odbyła się konferencja „Kapitał społeczny i kulturowy polsko-czeskiego pogranicza na Śląsku Cieszyńskim – dokonania, problemy, perspektywy”. Konferencję organizowały instytucje: Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji UŚ, Kongres Polaków w Republice Czeskiej, Polsko-Czeskie Towarzystwo Naukowe, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne Oddział Cieszyn oraz Polskie Towarzystwo Filozoficzne Oddział Cieszyn.

Konferencja składała się z trzech głównych części. W ramach wystąpień wprowadzających głos zabrali przedstawiciele nauki i Związku Polaków w Republice Czeskiej. Jako pierwsza wystąpiła prof. zw. dr hab. Halina Rusek, która przed-

stawiła społeczno-kulturową charakterystykę pogranicza polsko-czeskiego oraz jego przemiany od przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Prelegentka szczególną uwagę poświęciła współpracy transgranicznej, w której można dostrzec dwa zazębiające się wymiary – nieformalny, oddolny, na który składają się codzienne lub odświętne kontakty mieszkańców obu stron pogranicza, oraz formalny, instytucjonalny, inicjowany przez różne instytucje usytuowane na pograniczu. W kolejnym wystąpieniu dr hab. prof. UO Zenon Jasiński (Uniwersytet Opolski) przybliżył temat „Jednostki z pasją i stowarzyszenia społeczne jako element kapitału społeczno-kulturowego na pograniczu polsko-czeskim”. W dalszej części obrad dr hab. prof. UKSW Radosław Zenderowski (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) przedstawił „Dyplomację publiczną na pograniczach: doświadczenia i wyzwania”. Dr hab. Andrzej Kasperk zwrócił uwagę na problematykę z zakresu „Antagonizm, pojednanie, Euroregion. Na przykładzie Śląska Cieszyńskiego”. Następnie głos zabrała dr Danuta Branna – działaczka polskich organizacji w Czechach, przewodnicząca Rady Polaków (1992–1993), redaktor naczelna „Głosu Ludu” w latach 2003–2005 i członek Rady Kongresu Polaków w Republice Czeskiej. W swoim wystąpieniu omówiła kwestię kapitału społeczno-kulturowego Zaolzia, czeskiej części Śląska Cieszyńskiego, gdzie żyje około trzydziestu tysięcy Polaków.

Drugą część konferencji stanowił panel dyskusyjny z udziałem referentów. W tej części zaprezentowano osiem referatów, a pierwszym z nich było wystąpienie prof. dr hab. Aliny Szczurek-Boruty, która przybliżyła wyniki swoich badań, odpowiadając na pytanie: „Jak praktyka życia codziennego kształtuje tożsamość młodzieży Śląska Cieszyńskiego?”. Następnie prof. dr hab. Ewa Ogrodzka-Mazur ukazała „Pogranicze polsko-czeskie jako przestrzeń życia wspólnoty rodzinnej. Relacje międzypokoleniowe i ich rola w przekazie wartości”. Na temat: „Różnorodność wyznaniowa jako kapitał społeczno-kulturowy pogranicza polsko-czeskiego” wypowiedziała się dr hab. Aniela Różańska. „Zmiany potencjału gospodarczego i demograficznego a życie społeczno-kulturowe mieszkańców Śląska Cieszyńskiego” to tematyka, którą podjął Tadeusz Kania. Dr Renata Stefańska-Klar wygłosiła referat „Eksploracja badawcza psychicznego dobrostanu i jego uwarunkowań u mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego (na podstawie wybranych modeli psychologii pozytywnej)”. Kolejna prelegentka, dr Danuta Kocurek, omówiła „Polskie tradycje teatralne na Śląsku Cieszyńskim w drugiej połowie XIX wieku do 1918 roku”. Wyniki badań ukazujących „Stosunek młodzieży z polsko-czeskiego pogranicza na Śląsku Cieszyńskim do kwestii języka i komunikacji” przedstawiła dr Barbara Chojnacka-Synaszko, a mgr Renata Karpińska scharakteryzowała współpracę polsko-czeską na przykładzie działalności promocyjnej miast Cieszyna i Czeskiego Cieszyna.

W trzeciej części konferencji odbył się panel dyskusyjny z udziałem przedstawicieli samorządów i organizacji pozarządowych regionu. W dyskusji udział wzięli: dr Danuta Branna, Janusz Król – starosta powiatu cieszyńskiego, Andrzej

Kondziolka – wójt Gminy Zebrzydowice oraz Ewa Kuboszek-Owsiany, reprezentująca Referat Rozwoju i Promocji Urzędu Miejskiego w Strumieniu. W dyskusji podkreślono znaczenie tematyki czechoznawczej dla rozwoju relacji polsko-czeskich na wielu poziomach, między innymi regionalnym i lokalnym, oraz ukazano rolę terenów przygranicznych w procesie integracji i współpracy mieszkańców po obu stronach Olzy. Wiele miejsca poświęcono procesowi, który w największym stopniu kształtuje dzisiejszy wizerunek pogranicza po obu stronach Olzy – współpracy transgranicznej. Jest ona motorem rozwojowym regionu przygranicznego, nie wyłączając kultury i codzienności jego mieszkańców.

Danuta Kocurek